

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyně: **D. B.**, zast. Mgr. Oksanou Rizak, advokátkou se sídlem 28. pluku 128/12, Praha 10, proti žalované: **Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie**, se sídlem Olšanská 2176/2, Praha 3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 2. 2021, č. j. 41 A 21/2020 – 47,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 2. 2021, č. j. 41 A 21/2020 – 47, **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalované ze dne 4. 8. 2020, č. j. CPR- 45878 -2/ČJ - 2019-930310 -V241, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

III. Žalobkyni **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

[1] Žalobkyně (dále „stěžovatelka“) se kasační stížností domáhá zrušení shora označeného rozsudku krajského soudu, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 8. 2020, č. j. CPR-45878-2/ČJ-2019-930310-V241, ve věci správního vyhoštění; stěžovatelce bylo uloženo správní vyhoštění podle § 119 odst. 1 písm. c) bodu 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“); doba, po kterou jí nelze umožnit vstup na území členských států Evropské unie, byla stanovena na jeden rok od okamžiku, kdy uplyne stanovená doba k vycestování; podle § 118 odst. 3 zákona o

pobytu cizinců se stanovuje doba k vycestování z území členských států Evropské unie do 10 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí.

[2] Dne 3. 10. 2019 provedla policejní hlídka pobytovou kontrolu a šetření v zubní ordinaci PadaDent s. r. o. na adrese Dukelská 294 v Podbořanech, při které zjistila, že stěžovatelka prováděla zubní lékařské ošetření osoby S. P. Přítomný MUDr. J. F. policejní hlídce sdělil, že stěžovatelka nemá atestaci a on na ni dohlíží, aby lékařské výkony probíhaly bez problémů. Stěžovatelka předložila své osvědčení o získání odborné způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání v oboru zubní instrumentářka a pracovní smlouvu se společností PadaDent s. r. o., podle které náplní její práce byly administrativní práce, práce s počítačem, péče o zákazníky, objednávky materiálu, asistování zubnímu lékaři, úklid a údržba ordinace a výpomoc při obsluze rentgenu; z výpovědí pacientů v čekárně vyplynulo, že stěžovatelka ordinuje od srpna 2019, provádí opravy zubů, preventivní prohlídky a dentální hygienu.

[3] Z přípisu Úřadu práce – krajské pobočky v Ústí nad Labem ze dne 10. 10. 2019 vyplynulo, že stěžovatelce nebylo k tomuto datu vydáno pracovní povolení; stěžovatelka byla dne 4. 10. 2019 zpětně nahlášena na informační kartu jako cizinec podle § 98 písm. o) zákona o zaměstnanosti s tím, že od 1. 7. 2019 do 1. 7. 2020 trvá její pracovní poměr u společnosti PadaDent s. r. o. na pozici zubní instrumentářky. Z přípisu Ministerstva vnitra ze dne 17. 10. 2019 vyplynulo, že stěžovatelka pobývá na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu s dobou platnosti od 1. 1. 2019 do 31. 10. 2019 za účelem realizace vzdělávacích aktivit, které nejsou studiem ve smyslu § 64 zákona o pobytu cizinců; stěžovatelka byla oprávněna vykonávat pouze praktickou část kurzu zubní instrumentářky ve Stomatologickém centru Lípa; stěžovatelka nemá v rámci svého současného pobytového oprávnění volný přístup na trh práce ve smyslu § 98 zákona o zaměstnanosti a jakoukoli závislou práci je oprávněna vykonávat pouze na základě povolení k zaměstnání vydaného příslušnou pobočkou Úřadu práce České republiky. Dne 7. 10. 2019 podala stěžovatelka žádost o zaměstnaneckou kartu.

[4] V žalobě stěžovatelka namítala, že správní orgány po právní stránce nesprávně posoudily skutkový stav a učinily chybný závěr o tom, že jsou splněny podmínky pro uložení zákazu vstupu na území členských států Evropské unie. Současně konstatovala, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, nezákonné a nepřiměřené. Připustila, že po krátkou dobu vykonávala závislou činnost bez potřebného povolení k zaměstnání, nicméně zdůraznila, že stejně jako její zaměstnavatel nevěděla o tom, že by porušovala zákon; podotkla, že měla platné povolení k pobytu a domnívala se, že má volný přístup k výkonu zaměstnání ve smyslu § 98 písm. o) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, neboť na území České republiky získala střední odborné vzdělání a odbornou způsobilost v oboru zubní instrumentářky. Uvedla, že se v jejím případě jednalo o nevědomou nedbalost, nikoli o úmyslné obcházení zákona, a proto se jí rozhodnutí správního orgánu prvního stupně jeví nepřiměřeným, když nebyla řádně posouzena zásada proporcionality; žalovaná nezohlednila v odvolání namítané skutečnosti ve vztahu k délce zákazu vstupu, nepřiměřenost zásahu do soukromého a rodinného života.

[5] **Krajský soud** ve věci rozhodoval opakovaně poté, co bylo jeho první rozhodnutí zrušeno rozsudkem NSS ze dne 4. 12. 2020, č. j. 5 Azs 342/2020 - 21, z důvodu

nevypořádání všech žalobních námitek, resp. Nejvyšší správní soud neposoudil krajským soudem nevypořádané žalobní námitky jakožto opožděné. Krajský soud žalobu neshledal důvodnou a zamítl ji. Konstatoval, že protiprávní jednání stěžovatelky bylo řádně prokázáno a odůvodněno. Co se týče naplnění zákonných podmínek pro uložení zákazu vstupu stěžovatelky na území členských států Evropské unie, krajský soud k argumentaci stěžovatelky uvedl, že sama v žalobě připustila, že po krátkou dobu vykonávala závislou činnost bez potřebného povolení k zaměstnání; zda tak činila úmyslně, či z nedbalosti, není dle krajského soudu podstatné, neboť forma zavinění nic nemění na skutečnosti, že k výkonu zaměstnání bez potřebného povolení k zaměstnání došlo. Konstatoval, že zmiňovaný § 98 písm. o) zákona o zaměstnanosti, který představuje výjimku z povinnosti cizince disponovat povolením k zaměstnání, se na stěžovatelku nevztahuje, neboť nezískala střední nebo vyšší odborné vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání v konzervatoři podle školského zákona nebo vysokoškolské vzdělání podle zákona o vysokých školách; pouze absolvovala kvalifikační kurz zubní instrumentářky, který nebyl žádnou z forem studia uvedených v § 98 písm. o) zákona o zaměstnanosti, a sama přiznala, že nesložila zkoušky nezbytné k uznání jejího vysokoškolského vzdělání získaného na Ukrajině.

[6] K namítané délce zákazu vstupu na území členských států krajský soud poukázal na to, že dle § 119 odst. 1 písm. c) bodu 1 zákona o pobytu cizinců může doba, po kterou nelze cizinci umožnit vstup na území členských států Evropské unie, činit až tři roky. Správní orgány v tomto případě zvolily dobu jednoho roku, tj. pouhou jednu třetinu zákonného maxima; tuto dobu pokládá soud za zcela přiměřenou, nadto stěžovatelka blíže nespecifikovala, v čem – kromě údajné nevědomé nedbalosti svého jednání – shledává stanovenou dobu zákazu vstupu na území nepřiměřenou. Krajský soud rovněž nepřehlédl, že podle zjištění policejní hlídky ze dne 3. 10. 2019 stěžovatelka *de facto* vykonávala činnost zubní lékařky, k čemuž kromě potřebného povolení k zaměstnání neměla ani adekvátní kvalifikaci, když v České republice absolvovala toliko kurz zubní instrumentářky a u zkoušek, na základě kterých by mohla pracovat jako lékař, neuspěla.

[7] Krajský soud jako nedůvodnou vyhodnotil rovněž námitku nepřiměřenosti zásahu do soukromého a rodinného života; odkázal na § 119a odst. 2 a § 174a odst. 1 zákona o pobytu cizinců. Krajský soud vycházel z obsahu spisu a poukázal na to, že stěžovatelka přicestovala do České republiky především z ekonomických důvodů, do protokolu uvedla, že k České republice nemá navázány žádné vazby a dodala, že celá její rodina žije na Ukrajině; žádné skutečné silné rodinné či jiné vazby si, ač pobývá na území České republiky dva roky, které by jí bránily ve vycestování do domovské země, kde má celou rodinu, si nevytvořila, resp. Je netvrdila a neprokázala. Co se týče návštěv tety (která je občankou Německa) v Německu, krajský soud se shodl s žalovanou, že se s ní může stýkat mimo státy Evropské unie; nadto nic nebrání tomu, aby udržovaly kontakt prostřednictvím moderních komunikačních prostředků. Krajský soud podotkl, že stěžovatelka pobývala v České republice, kde současně i nelegálně pracovala, zatímco její teta žije v Německu. Jejich vzájemný osobní kontakt tedy podle názoru soudu mohl spočívat toliko v občasných návštěvách, což soud shodně s žalovanou nepovažoval za natolik intenzivní vztah, který by mohl založit nepřiměřenost zásahu vyvolaného napadeným rozhodnutím do soukromého a rodinného života stěžovatelky a její tety; nadto stěžovatelka blíže nespecifikovala, jak často se se svou tetou osobně setkávala, či jinak nespecifikovala vzájemnou závislost.

[8] Za nepřiměřený zásah do soukromého života nepovažoval krajský soud ani to, že stěžovatelka nebude moci pokračovat ve své výdělečné činnosti v České republice; poukázal na to, že stěžovatelka nedisponuje platným povolením k zaměstnání v České republice, tudíž nemožnost zde legálně pracovat není primárně vyvolána žalobou napadeným rozhodnutím.

[9] **V kasační stížnosti** stěžovatelka namítá, že krajský soud její námitky chybně posoudil, nadále tvrdí, že rozhodnutí žalované je nepřezkoumatelné a věc nebyla posuzována individuálně. Krajský soud v rozsudku uvedl pouze odkazy na určité stránky rozhodnutí žalované (strana 5, 6, 7 a 9, 10), aniž by konkrétně uvedl, v čem a proč považuje závěry obsažené v rozhodnutí žalované za „přiměřeně" odůvodněné. Stěžovatelka uvádí, že namítla v žalobě jako vadu odůvodnění rozhodnutí žalované nesprávné skutkové závěry, které učinila žalovaná ve svém rozhodnutí. Za chybný považuje závěr soudu o tom, že v jejím případě byly splněny podmínky pro správní vyhoštění se zákazem vstupu na území členských států EU a chybným je i závěr soudu o tom, že doba zákazu vstupu na území EU je přiměřená.

[10] Stěžovatelka dále namítá, že žalované i soudu má být známo z úřední činnosti, že Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky, projednává pod č. j. OAM 10738/PP 2020 její žádost o udělení přechodného pobytu rodinného příslušníka občana ČR, neboť od prosince 2019 stěžovatelka má trvalý vztah s občanem ČR M. M., narozeným X, od února 2020 s ním sdílí společnou domácnost na adrese R. 51/19, Ch., kde odborem Cizinecké policie byla provedena i pobytová kontrola. Stěžovatelka je družkou občana ČR (rodinný příslušník občana EU) a vydání rozhodnutí o správním vyhoštění by bylo v rozporu s § 119a odst. 2 zákona o pobytu cizinců a § 174a zákona o pobytu cizinců. Krajský soud se s touto skutečnosti nevypořádal a ani ji nezohlednil při vydání rozhodnutí. Kromě toho vyhoštění rodinného příslušníka občana EU lze vydat pouze v taxativně uvedených případech, kdy dochází k ohrožení bezpečnosti sátu, závažnému porušení veřejného pořádku, což rozhodně není případ stěžovatelky. Stěžovatelka odkazuje na důkazy obsažené ve spise, které dle ní prokazují nevědomou nedbalost, nikoli úmyslné obcházení zákona (prohlášení stěžovatelky, které je obsažené v textu její výslechu ze dne 22. 10. 2019, vyjádření stěžovatelky ze dne 25. 10. 2019, vyjádření zaměstnavatele stěžovatelky, skutková zjištění žalované o tom, že ze mzdy, která byla vyplacena stěžovatelce v rozhodném období, byly zaměstnavatelem odváděné povinné platby sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění zaměstnance, a proto je evidentní, že kdyby stěžovatelka, popř. její zaměstnavatel chtěli úmyslně obcházet zákon upravující výkonu zaměstnání cizinců na území, jak tvrdí žalovaná a krajský soud, tak určitě by nedošlo k nahlášení stěžovatelky jako zaměstnance společnosti PadaDent s.r.o., sdělení Úřadu práce České republiky, pracoviště Louny ze dne 10. 10. 2019).

[11] Stěžovatelka je přesvědčena, že rozsudek krajského soudu stejně jako i rozhodnutí žalované jsou v rozporu se zásadou proporcionality, neboť při vydání rozhodnutí krajský soud chybně posoudil skutkové okolnosti věci a nezohlednil důkazy, které jsou ve prospěch stěžovatelky a prokazují skutečnost, že stěžovatelka vykonávala zaměstnání bez povolení po zanedbatelně krátkou dobu, stěžovatelka ani její zaměstnavatel prokazatelně neměli úmysl obcházet zákon a ihned poté, co se dozvěděli o porušování zákona, tento stav

napravili a stěžovatelce bylo vydáno povolení k výkonu zaměstnání, což stěžovatelka doložila. Stěžovatelka tak má za to, že v jejím případě nebyly naplněny podmínky pro uložení správního vyhoštění. S ohledem na výše uvedené stěžovatelka je přesvědčena, že rozhodnuti krajského soudu, je nezákonné [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

[12] Žalovaná e k obsahu kasační stížnosti nevyjádřila.

[13] **Nejvyšší správní soud** po konstatování včasnosti kasační stížnosti, jakož i splnění ostatních podmínek řízení, přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu a z důvodů, které stěžovatelka v kasační stížnosti uplatnila, zkoumal rovněž, zda netrpí vadami, k nimž by byl povinen přihlížet z úřední povinnosti (§109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud neshledal námitky uplatněné stěžovatelkou důvodnými.

[14] Nejvyšší správní soud především připomíná, že kasační stížnost je mimořádným opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví. Důvody kasační stížnosti se vztahují nikoli k napadenému správnímu rozhodnutí, ale k rozhodnutí soudu. Stěžovatelka však z převážné části opakuje své odvolací, resp. žalobní námitky, s nimiž se již v odůvodnění svého rozhodnutí podrobně vypořádala žalovaná, potažmo v napadeném rozsudku krajský soud. Smyslem řízení před kasačním soudem není další přezkoumávání správního řízení (již ve třetím stupni). Pokud potom stěžovatelka nyní v kasační stížnosti tvrdí skutečnosti, které v řízení předtím neuplatnila (společnou domácnost s druhem, občanem ČR), nelze k nim v řízení o kasační stížnosti přihlížet (§ 109 odst. 5 s. ř. s.).

[15] Nejvyšší správní soud v rozsudku rozšířeného senátu ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005 - 58, č. 835/2006 Sb. NSS, ohledně žalobních bodů mj. uvedl, že „*žalobce je též povinen vylíčit, jakých konkrétních nezákonných kroků, postupů, úkonů, úvah, hodnocení či závěrů se měl správní orgán vůči němu dopustit v procesu vydání napadeného rozhodnutí či přímo rozhodnutím samotným, a rovněž je povinen ozřejmit svůj právní náhled na to, proč se má jednat o nezákonnosti.*“ Tyto závěry platí obdobně i pro formulaci kasačních námitek. Podle § 106 s. ř. s. totiž musí kasační stížnost obsahovat mj. důvody, pro které stěžovatelka napadá rozhodnutí krajského soudu. Stěžovatelka vytýká krajskému soudu, že jen převzal závěry žalované. Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Afs 75/2005 – 130, mimo jiné konstatoval: „ *Je-li rozhodnutí žalovaného správního orgánu řádně odůvodněno, je z něho zřejmé, proč žalovaný nepovažoval právní argumentaci účastníka řízení za důvodnou a proč jeho odvolací námitky považoval za liché, mylné nebo vyvrácené, shodují-li se žalobní námitky s námitkami odvolacími a nedochází-li krajský soud k jiným závěrům, je přípustné, aby si krajský soud správné závěry se souhlasnou poznámkou osvojil.*“ Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí žalované se přezkoumatelným způsobem a dostatečně vypořádalo se všemi pro posouzení věci zásadními námitkami, které stěžovatelka v řízení uplatnila. Krajský soud proto nepochybil, pokud odkázal na stránky rozhodnutí žalované, přičemž rovněž z jeho vlastního odůvodnění lze seznat úvahy, z nichž je zřejmé, proč se krajský soud s odůvodněním žalované ztotožnil. Ačkoli stěžovatelka v kasační stížnosti např. výslovně odkazuje na § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy namítá nesprávné posouzení právní otázky, nekonkretizuje, v čem a z jakého důvodu považuje právní závěry krajského soudu za nezákonné; setrvává na svém právním názoru prezentovaném v odvolání a v žalobě, nicméně již neuvádí, v čem krajský soud při aplikaci

a výkladu zákona o pobytu cizinců, či jiných předpisů pochybil. Prostý nesouhlas za kasační námitku považovat nelze. Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší vyvíjet vlastní aktivitu směrem ke zjištění, které ze žalobních námitek by mohly rovněž obstát jako důvody následné kasační stížnosti.

[16] Nejvyšší správní soud konstatuje stran meritorního posouzení věci, že neshledal napadený rozsudek krajského soudu ani nezákonný ani nepřezkoumatelný; při posouzení věci vycházel krajský soud z obsahu správního spisu, s nímž nejsou závěry krajského soudu v rozporu. Správní orgán dostatečně zjistil skutkový stav; ostatně ani sama stěžovatelka netvrdí, že by tomu bylo jinak, pouze tvrdí, že se protiprávního jednání dopustila nevědomou nedbalostí, což by nemělo vést k jejímu vyhoštění a zákazu pobytu na území členských států EU, resp. v České republice.

[17] Nevyšší správní soud konstatuje, že krajský soud nepochybil, pokud dospěl k závěru, že stěžovatelka naplnila podmínky § 119 odst. 1 písm. c) bodu 1 zákona o pobytu cizinců, neboť byla na území České republiky zaměstnána bez potřebného povolení k zaměstnání, ačkoli toto bylo podmínkou výkonu zaměstnání; zákonné podmínky pro správní vyhoštění se zákazem vstupu na území členských států Evropské unie až na tři roky tudíž byly splněny. Dle názoru Nejvyššího správního soudu byl v tomto směru naprosto dostatečně zjištěn a správně posouzen i skutkový stav, neboť ze správního spisu jednoznačně vyplynulo, že stěžovatelka vykonávala nejen činnost zubní instrumentářky, nýbrž dokonce i činnost zubní lékařky, aniž by pro obojí měla potřebné povolení k zaměstnání a aniž by složila zkoušky, které by umožnily uznání jejího ukrajinského vysokoškolského vzdělání zubní lékařky. Těchto skutečností si stěžovatelka zcela jistě musela, či alespoň měla být vědoma. Jak správně podotkl krajský soud, neznalost zákona neomlouvá, a proto stěžovatelka musí nést negativní důsledky svého protiprávního jednání.

[18] Stěžovatelka se rovněž mýlí, má-li za to, že bylo povinností žalovaného, potažmo krajského soudu ex offo zjišťovat a přihlížet ke skutečnostem stran jejího soukromého života, konkr. soužití s druhem, občanem ČR. Je *a priori* povinností stěžovatelky rozhodné skutečnosti ohledně vlastního soukromého a rodinného života tvrdit, teprve poté je povinností správního orgánu se jimi důkladně zabývat, popř. i *ex offo* zjišťovat další skutečnosti, jimiž tvrzené skutečnosti ověří, popř. vyvrátí. Jak již bylo uvedeno, tyto skutečnosti stěžovatelka dříve nikdy netvrdila, nelze proto žalované ani krajskému soudu vytýkat, že je nebraly v potaz. Stěžovatelka ve správním řízení uváděla, že v České republice nemá žádné příbuzné či blízké osoby, závazky či vazby, je svobodná, bezdětná, její rodiče a sourozenci žijí na Ukrajině, v České republice nemá ekonomické, společenské ani kulturní vazby a není jí známa žádná překážka, která by bránila jejímu návratu na Ukrajinu; má na to i peněžní prostředky.

[19] Nejvyšší správní soud uzavírá, že napadený rozsudek krajského soudu byl vydán na základě dostatečně zjištěného skutkového stavu, v souladu se zákonem, krajský soud nikterak nevybočil ani z konstantní judikatury.

[20] Nejvyšší správní soud přes výše uvedené, byť neshledal kasační námitky důvodné, však nemůže pominout zásadní změnu poměrů v zemi, kam bylo stěžovatelce uloženo

vycestovat a judikaturu, z níž vyplývá, že nucený návrat cizince by v současné situaci na Ukrajině mohl být v rozporu se zásadou *non-refoulement*. Byť v době rozhodování žalované byla situace v oblasti Žitomiru, odkud stěžovatelka pochází, klidná, přičemž ani v době rozhodování krajského soudu nebyly známy indicie nasvědčující zásadnímu vyhrocení situace do stávajícího válečného konfliktu na celé Ukrajině, nelze přehlížet, že to již zdaleka neplatí.

[21] Nejvyšší správní soud se otázkou, zda a za jakých okolností je třeba v soudním řízení správním zohlednit válku na Ukrajině, opakovaně zabýval, byť se tyto případy týkaly především věcí mezinárodní ochrany za procesní situace, kdy k vypuknutí tohoto ozbrojeného konfliktu (dne 24. 2. 2022) došlo až v řízení před Nejvyšším správním soudem, tedy po vydání kasační stížností napadeného rozhodnutí krajského soudu. V prvním z těchto případů, v rozsudku ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, přitom Nejvyšší správní soud konstatoval:

„[11] Základním pravidlem rozhodování správních soudů je přezkum rozhodnutí správního orgánu na základě skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Citované pravidlo odráží přezkumný charakter správního soudnictví. V řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (§ 65 a násl. s. ř. s.) správní soudy posuzují to, zda správní orgán na základě skutečností, v té době existujících a řádně a v potřebném rozsahu zjištěných, a na základě právního stavu platného v době jeho rozhodování rozhodl po právu. Rozhodování soudu není dalším stupněm správního řízení.
[12] Z tohoto obecného pravidla však existují výjimky, vyžadované ústavním pořádkem, mezinárodním právem či právem EU, a t o i v situaci pozdějších změn skutkového stavu. K prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. však soudy přistupují s obezřetností (srov. k tomu obecně rozsudek ze dne 9. 9. 2020, čj. 6 Afs 176/2019-31, body 20 až 24).
[13] Jedna z těchto výjimek plyne z práva EU, konkrétně ze směrnice 2013/32/EU (tzv. procedurální směrnice). Podle čl. 43 [6] odst. 3 směrnice platí, že členské státy zajistí, aby účinný opravný prostředek obsahoval úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Tento požadavek práva EU je tedy přímo použitelný na řízení před krajským soudem, nestanoví však povinnost zajistit stejný procesní komfort též pro řízení před NSS [srov. k tomu např. rozsudek NSS ze dne 26. 11. 2015, čj. 10 Azs 194/2015-32, body 22 až 24, nález ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16 (N 66/81 SbNU 153), body 24 až 35, případně rozsudek NSS ze dne 19. 10. 2021, čj. 1 Azs 292/2021-51, body 28 až 30].
[14] Další výjimky plynou z práva na život a ochranu zdraví člověka, chráněných ústavou i mezinárodním právem (např. v čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Rozšířený senát k tomu již před jedenácti lety poznamenal, že soud nemůže přehlédnout (bez ohledu na obsah žaloby či kasační stížnosti), pokud by byly dány důvody k ochraně žalobce před hrozící vážnou újmou v zemi původu, které žalovaný nezohlednil za situace, kdy již nepřichází v úvahu žádné další řízení, v němž by mohla být ochrana poskytnuta. Pokud má tedy například soud k dispozici poznatky o tom, že žadateli je nezbytné poskytnout doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, neboť její neposkytnutí by bylo narušením zásady non-refoulement a ochranu již nelze poskytnout v jiném řízení, rozhodnutí žalovaného zruší, aniž by taková skutečnost musela být vůbec výslovně namítána (usnesení rozšířeného senátu ze dne 8. 3. 2011, čj. 7 Azs 79/2009 - 84, č. 2288/2011 Sb. NSS, bod 23).“

[22] Nejvyšší správní soud nutnost reflektovat nově vzniklou situaci a změnu poměrů na Ukrajině potvrdil rovněž např. v rozhodnutích ze dne 25. 3. 2022, č. j. 8 Azs 336/2021 – 33, ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022 - 32, ze dne 8. 4. 2022, č. j. 5 Azs 86/2021 -33, ze dne 14. 4. 2022, č. j. 5 Azs 89/2022 - 24, či ze dne 7. 4. 2022, č. j. 8 Azs 55/2022 – 25, etc). Závěry vyplývající z citovaného rozsudku sp. zn. 10 Azs 537/2021 a na něj navazující judikatury lze *mutatis mutandis* uplatnit i ve věcech soudního přezkumu rozhodnutí o správním vyhoštění, jelikož právě v těchto případech je klíčové, aby byla dodržena zásada *non-refoulement*. Dopadají přitom i na situace, kdy k zásadní změně situace na Ukrajině došlo v řízení před krajským soudem či Nejvyšším správním soudem. Ve věcech mezinárodní ochrany nemůže být o postupu prolamujícím pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s. sporu, neboť imperativ posouzení věci *ex nunc*, tedy podle skutkového stavu ke dni rozhodování soudu, explicitně vyplývá pro soud I. stupně z přímo účinného čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. V řízeních ve věcech správního vyhoštění, obdobně jako v řízeních ve věcech mezinárodní ochrany před Nejvyšším správním soudem, ho lze dovodit právě z požadavku efektivního uplatňování zásady *non-refoulement*.

[23] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že vzhledem k bezprecedentní situaci na Ukrajině není namístě odkazovat stěžovatelku na možnost navrhnout správním orgánům vydání nového rozhodnutí ve smyslu § 120a odst. 2 zákona o pobytu cizinců obdobně, jako soud neshledal ve výše zmiňovaných věcech mezinárodní ochrany jako adekvátní řešení odkázat žadatele na možnost podání nové žádosti o mezinárodní ochranu. Takový postup by neposkytoval dostatečné právní záruky, že nedojde k nucenému vycestování do země původu, a bylo by navíc v rozporu se zásadou hospodárnosti ve smyslu § 6 odst. 2 správního řádu provádět nové řízení a vydávat nové rozhodnutí podle § 101 správního řádu ve věci, v níž již bylo řízení vedeno a rozhodnutí vydáno, pokud mohou správní orgány (včetně Ministerstva vnitra příslušného pro vydání závazného stanoviska k možnosti vycestování) v tomto probíhajícím řízení znovu posoudit, zda v daném případě existují důvody znemožňující vycestování stěžovatelky ve smyslu § 179 zákona o pobytu cizinců (srov. rozsudek NSS č. j. 5 Azs 89/2022 – 24, ze dne 14. 4. 2022).

[24] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu zrušil. Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s.]. Vzhledem k tomu, že by krajský soud, vázán názorem Nejvyššího správního soudu, mohl žalobě pouze vyhovět, rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1, 3 a 4 s. ř. s. tak, že současně zrušil rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení. V něm bude žalovaná postupovat podle právního názoru vysloveného v tomto rozsudku.

[25] V případě, že Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a současně zrušil i rozhodnutí správního orgánu dle § 110 odst. 2 s. ř. s., je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Při rozhodování o náhradě

nákladů řízení vychází soudní řád správní z celkového úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Z tohoto hlediska byla úspěšná stěžovatelka; soud nicméně rozhodl tak, že jí náhradu nákladů řízení podle § 60 odst. 7 ve spojení s § 120 s. ř. s. nepřiznal. Zvážil přitom, že stěžovatelka je v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšná toliko z důvodu změny bezpečnostní situace na Ukrajině, kterou v době rozhodování nemohli předvídat žalovaný ani krajský soud (viz též např. rozsudek NSS ze dne 7. 4. 2022, č. j. 8 Azs 55/2022 - 25, či rozsudek ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 - 31).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. dubna 2022

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu